

Saksframlegg

Arkivsak-dok.
Saksbehandler

16/6704-6
Dag Ole Teigen og Arild Eielsen

Utvalg	Møtedato
Hovedsamarbeidsutvalget	28.11.2016
Administrasjonsutvalget	29.11.2016
Fylkesutvalget	29.11.2016
Fylkestinget	13.12.2016

En ny region Agder

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak

Aust-Agder fylkesting søker Stortinget om sammenslåing av Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner med virkning fra 1.1.2020. Avtalen forhandlingsutvalgets flertall redegjør for i utredningen «En ny region Agder?» legges til grunn for dette.

Vedtaket forutsetter et sammenfallende vedtak i Vest-Agder fylkesting.

2. SAMMENDRAG

Etter en samlet vurdering anbefaler fylkesrådmannen at fylkestinget søker Stortinget om sammenslåing av Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner med virkning fra 1.1.2020, med bakgrunn i avtalen forhandlingsutvalgets flertall redegjør for i utredningen «En ny region Agder?». Dette forutsetter et sammenfallende vedtak i Vest-Agder fylkesting.

I juni 2015 inviterte regjeringen landets fylkeskommuner og Oslo kommune til å innlede prosesser med sikte på å vurdere og å avklare eventuelle sammenslåinger med andre fylkeskommuner. Fylkestinget har gitt en arbeidsgruppe («forhandlingsutvalg») bestående av fylkesordførere, fylkesvaraordførere og opposisjonsleder mandat til å forhandle med Vest-Agder fylkeskommune om å etablere en ny region Agder, og til videre dialog med omkringliggende fylkeskommuner.

Forhandlingsutvalget la 3.10.2016 frem utredningen «En ny region Agder?» som redegjør for forhold knyttet til bl.a. regionens tjenestetilbud, økonomi, politiske system og administrative forhold. Flertallet anbefaler at det etableres en ny region Agder fra 1.1.2020. Arendal skal bygges opp som hovedsete for regional stat, med så mange statlige etater og tiltak som mulig i Arendal/Aust-Agder. Det regionale folkevalgte nivået legges til Kristiansand.

3. BAKGRUNN FOR SAKEN

3.1 Regionreformen og status i omkringliggende fylkeskommuner

I juni 2015 inviterte regjeringen landets fylkeskommuner og Oslo kommune til å innlede prosesser med sikte på å vurdere og å avklare eventuelle sammenslåinger med andre fylkeskommuner. I Meld. St. 22 (2015-2016) foreslår regjeringen at det gjennomføres en regionreform fra 2020 – samtidig med kommunereformen – med valg til nye regioner og nye kommuner i 2019.

Målet med reformen er å legge til rette for en positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet, basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer. Regionreformen skal legge til rette for samordnet oppgaveløsning og sektorovergripende initiativer i regionene.

Regjeringen mener at landet bør deles inn i om lag ti nye folkevalgte regioner. Slik vil funksjonelle områder kunne ses i sammenheng som grunnlag for samfunnsutviklingen. Ti regioner vil dessuten styrke potensialet for samhandling og dialog mellom regionale statlige myndigheter og folkevalgte regioner. I Meld. St. 22 (2015-2016) foreslår regjeringen at følgende kriterier legges til grunn for den fremtidige regioninndelingen:

- Regionene bør utgjøre funksjonelle enheter. Sammenhengende bo- og arbeidsmarkeder bør som hovedregel ikke deles. Områder som næringsøkonomisk henger sammen bør ligge i samme region.
- Et regionalt folkevalgt nivå som i større grad sammenfaller med kunnskapsinstitusjonenes og statlige infrastruktur- og ressursforvaltningsetaters inndeling, kan bedre legge til rette for samhandling og samordning av innsats.
- Regionene bør ha et innbyggergrunnlag som legger til rette for brede fagmiljøer med kapasitet og kompetanse til å ivareta nåværende og fremtidige oppgaver og funksjoner, og at innbyggere i alle deler av landet kan motta gode tjenester.

I brev til fylkeskommunene og Oslo kommune 22. august 2016 uttalte statsråden at en videreføring av nåværende fylkesstruktur ikke er et alternativ i reformen. Brevet er vedlagt saken.

Telemark og Vestfold ble 17.10.16 enige om en intensjonsplan med sikte på å slå seg sammen til en ny region med navnet Skagerrak fra 1.1.2020.

Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland ble 15.9.16 enige om en intensjonsplan for etablering av Vestlandet fylkeskommune. Det er imidlertid stilt enkelte premisser for å etablere regionen, bl.a. knyttet til at viktige samfunnsoppgaver blir overført fra statlig til regionalt folkevalgt nivå.

For øvrig inngikk Akershus, Buskerud og Østfold 3.11.16 en avtale om å etablere en region Viken. Man avventer en endelig avklaring av forholdet mellom region Viken og Oslo kommune.

Det er fylkestingene i de respektive fylkeskommunene som eventuelt fatter vedtak om å søke Stortinget om sammenslåing. Det er usikkerhet knyttet til utfallet av de ulike fylkestingenes behandling. Et unntak er Trøndelagsfylkene som gjorde vedtok om sammenslåing allerede i april 2016, med ikrafttredelse 1.1.2018. Fylkesmann og fylkesrådmann får hovedsete i Steinkjer, mens fylkesordfører får hovedsete i Trondheim.

3.2 Tidligere vedtak og andre føringer

I fylkestingssak 58/2014 orienterte fylkesrådmannen om status i arbeidet med kommune- og regionreformen, herunder regjeringserklæringen, ekspertutvalgets delrapport fra mars 2014, stortingsbehandlingen av kommuneproposisjonen og arbeid i regi av fylkeskommunene og KS.

Et fremtidig regionalt folkevalgt nivå ble drøftet i fylkestingssak 9/2015. I vedtaket omtalte fylkestinget bl.a. aktuelle oppgaver for nye folkevalgte regioner. Videre ble fylkesutvalget i melding 12/2015 orientert om status og fremdrift i det nasjonale arbeidet med kommune- og regionreformene.

I sak 81/2015 behandlet fylkestinget en sak om nabosamtaler og videre prosess. Det ble vedtatt å gjennomføre nabosamtaler for å avklare grunnlaget for sammenslåing og/eller forsterket samarbeid mellom Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner. Parallelt ønsket fylkestinget å gjennomføre nabosamtaler med Telemark. Fylkestinget vedtok å opprette en arbeidsgruppe bestående av fylkesordfører, fylkesvaraordfører og opposisjonsleder med mandat til å følge opp dette videre.

Aust-Agder fylkesting fattet i sak 18/2016 følgende vedtak:

- 1. Fylkestinget gir arbeidsgruppen bestående av fylkesordfører, fylkesvaraordfører og opposisjonsleder mandat til å gå inn i forhandlinger med Vest-Agder fylkeskommune om å etablere en ny region Agder.*
- 2. Arbeidsgruppen får mandat til videre dialog med omkringliggende fylkeskommuner.*
- 3. Innbyggerne i Aust-Agder høres gjennom en representativ innbyggerundersøkelse med mål om å fremskaffe informasjon om innbyggernes holdninger til en ny region.*

Det gjennomføres også en bred høring for å innhente vurderinger fra kommuner og aktuelle organisasjoner.

- 4. Innbyggerundersøkelsen godkjennes av en gruppe bestående av fylkesutvalgets medlemmer supplert med en representant fra hvert av partiene SV, MDG og PP.*
- 5. Fylkestinget orienteres fortløpende om den videre prosessen, og vil i desember ta stilling til om en ønsker å etablere en ny region. Et tilfredsstillende forhandlingsresultat er en forutsetning for dette.*

Vest-Agder fylkesting fattet i sak 9/2016 et vedtak som i det vesentlige sammenfaller med vedtaket i Aust-Agder fylkesting. Vest-Agder gjorde imidlertid ikke vedtak om å gjennomføre innbyggerundersøkelse.

I tråd med vedtaket i sak 18/2016 godkjente fylkesutvalget i sak 70/2016 innbyggerundersøkelsen vedr. en ny region Agder med enkelte endringer. I sak 71/2016 vedtok fylkesutvalget å gi forhandlingsutvalget fullmakt til å sende utredningen om en ny region Agder på høring.

3.3 Prosess og involvering

Arbeidsgruppen (heretter «forhandlingsutvalget») har bestått av fylkesordførerne, fylkesvaraordførerne og opposisjonslederne i Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner. Forhandlingsutvalget har gjennomført elleve møter. I løpet av prosessen har forhandlingsutvalget møtt de ansattes representanter til samtaler om forhold av betydning for fylkeskommunenes ansatte.

Fylkesutvalgene i Aust-Agder og Vest-Agder arrangerte felles møte på Fevik 11.-12. august. Første dag ble arrangert som en rundebordskonferanse der inviterte deltagere – Fylkesmannen, NHO, LO, NAV, UiA, regionrådene og Arendal og Kristiansand kommuner – fikk anledning til å drøfte spørsmål av betydning for en eventuell ny region. Gjennom rundebordskonferansen innhentet man nyttige innspill og vurderinger som forhandlingsutvalget tok med i det videre arbeidet.

Med hensyn til oppfølging av fylkestingenes vedtak om videre dialog med omkringliggende fylkeskommuner ble det arrangert et felles møte på Brokelandsheia 13. juni mellom fylkesutvalgene i Aust-Agder og Telemark. Telemark fylkesting vedtok 29. juni å innlede forpliktende samtaler og forhandlinger med Vestfold fylkeskommune. Et forslag om å innlede forhandlinger med Agder fikk ikke flertall.

Videre ble det avholdt møter mellom forhandlingsutvalgene i Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland 2. september på Sola og 26. september i Kristiansand. Rogaland konsentrerer seg imidlertid om arbeidet med en eventuell ny Vestlandsregion (Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane).

12. september møtte forhandlingsutvalget statsråden i kommunal- og moderniseringsdepartementet. I møtet orienterte statsråden om arbeidet med regionreformen, mens fylkesordførerne orienterte om forhandlingene om å etablere en ny region Agder. Videre tok forhandlingsutvalget opp temaer av betydning for å utvikle regionen, bl.a. med hensyn til oppgaver, statlige arbeidsplasser og tiltak for å bedre levekår.

Forhandlingsutvalget la 3.10.16 frem utredningen «En ny region Agder?». Utredningen ble deretter sendt på høring i tråd med vedtaket i fylkesutvalgssak 71/2016, med høringsfrist 11.11.16. I Aust-Agder ble det også gjennomført en representativ innbyggerundersøkelse. Resultatene fra undersøkelsen ble offentliggjort 15.11.16.

I etterkant av fremleggelsen av utredningen om en ny region Agder inviterte statsråden – etter initiativ fra fylkesordførerne – til nytt møte 31. oktober. Pressemelding fra møtet er vedlagt saken. Her uttaler statsråden bl.a. at forhandlingene som pågår mellom Agder-fylkene er et viktig steg i retning av et nytt regionkart og for gjennomføringen av regionreformen. Videre uttaler statsråden at hvis fylkeskommunene finner en løsning for frivillig sammenslåing vil regjeringen lokalisere Fylkesmannen i Agder i Arendal. Hvis det ikke fattes forpliktende vedtak i de to fylkestingene, vil Fylkesmannens lokalisering vurderes og besluttet samtidig med struktur og lokalisering for de øvrige embetene i 2017.

3.4 Om utredningen «En ny region Agder?»

Utredningen «En ny region Agder?» ble fremlagt av forhandlingsutvalget 3. oktober. Utredningen redegjør for forhold knyttet til bl.a. regionens tjenestetilbud, økonomi, politiske system og administrative forhold.

I henhold til utredningen kan en ny region Agder gi mulighet til å skape noe nytt sammen. Slik kan verdien av fellesskapet bli større enn verdien av en sammenslåing i seg selv. Styrken med å diskutere regionens utfordringer i ett regionting, og muligheten til økt spisskompetanse i administrasjonen, vil være viktig for å kunne møte stadig mer komplekse problemstillinger.

Etter forhandlingsutvalgets vurdering må det overordnede målet med en ny region Agder være å understøtte regionplanens hovedmål om å utvikle en sterk og samlet landsdel som er attraktiv for bosetting og næringsutvikling både i kystsonen og i de indre distriktene.

Andre viktige målsettinger med en ny region Agder er å

- forsterke samhandlingen regionalt, øke gjennomslaget nasjonalt og bedre utnytte mulighetene internasjonalt
- sikre et godt tjenestetilbud i hele regionen, herunder et desentralisert utdanningstilbud
- arbeide for at hele regionens behov ivaretas med hensyn til den fremtidige utvikling av de tre sykehusene i regionen
- bidra til å balansere sysselsettings- og kompetansesituasjonen i regionen
- arbeide for at hele regionens behov ivaretas med hensyn til den videre utbygging av kommunikasjonene i landsdelen
- bidra til bedre levekår, bl.a. gjennom mestring, deltagelse, inkludering og likestilling, tilgang til kompetent arbeidskraft og styrket samhandling på folkehelseområdet
- forsterke demokratiet på regionalt nivå gjennom økt dialog, deltagelse og interesse
- bidra til å utvikle det regionale folkevalgte nivået slik at regionen kan ta på seg nye oppgaver og den samfunnsutviklerrollen som Meld. St. 22 (2015-2016) skisserer

I henhold til inndelingsloven er det Stortinget som gjør vedtak om sammenslåing av fylker. Dersom fylkestingene i Aust-Agder og Vest-Agder ønsker å etablere en ny region Agder, regner fylkesrådmannen med at Stortinget gjør vedtak om dette våren 2017 etter forslag fra regjeringen.

Dersom det gjøres vedtak om sammenslåing skal KMD som hovedregel kalle sammen til felles fylkestingsmøte, jf. inndelingslovens § 25. I dette fellesmøtet skal fylkestingenes medlemmer drøfte:

- forslag til den nye regionens navn
- antallet medlemmer i det nye regiontinget og gjennomføring av valg
- fellesnemndas sammensetning og mandat
- valg av revisor
- opprettelse av eventuelle andre fellesorgan for å sikre gjennomføringen av sammenslåingen

En endring i inndelingsloven som trådte i kraft 1.7.2016 gir departementet anledning til å gjøre unntak fra kravet om et slikt fellesmøte, dersom fylkestingene allerede har gjort de nødvendige vedtakene som fremgår av § 25.

De ansatte er den viktigste ressursen fylkeskommunene har. En viktig administrativ utfordring fremover blir dermed å beholde kompetansen i organisasjonene. Ingen ansatte skal sies opp som følge av sammenslåingen.

Eventuelle stordriftsfordeler som følge av en sammenslåing av dagens fylkeskommuner vil primært komme til syne innenfor regionens sentraladministrasjon. Eventuelle innsparinger beholdes av regionen og kan benyttes til å øke ressursinnsatsen i tjenestetilbudene. En gjennomgang av den forventede turnover i tiden fremover viser imidlertid at eventuell overlapping av arbeidsoppgaver kan håndteres gjennom naturlig avgang.

Det skal tidlig utarbeides en omstillingsavtale som regulerer arbeidsgiverpolitiske forhold i prosessen. Et partssammensatt utvalg skal ha en vesentlig rolle i utarbeidelsen av en omstillingsavtale.

Med hensyn til administrative forhold, herunder spørsmål om lokalisering av en eventuell ny regionadministrasjon, inneholder utredningen tre tilnærminger: Ett flertall og to mindretall.

Forhandlingsutvalgets flertall, medlemmene Tore Askildsen, Terje Damman, Torunn Ostad og Jon-Olav Strand, legger til grunn at en ny region Agder skal videreutvikle det gode arbeidet som gjøres i begge dagens fylkeskommuner. Samtidig skal en ny region rigges for nye oppgaver og for å skape noe nytt sammen. En balansert sysselsettings- og kompetansesituasjon har betydning for muligheten til å nå disse målsettingene.

Flertallet ønsker å etablere en sterk regional stat i det ene fylket med Fylkesmannen som hovedelement, mens en vil prioritere oppbyggingen av det regionale folkevalgte nivået i det andre. Flertallet anbefaler følgende:

1. Det etableres en ny region Agder fra 1.1.2020.
2. Arendal skal bygges opp som hovedsete for regional stat, med så mange statlige etater og tiltak som mulig i Arendal/Aust-Agder.
3. Det regionale folkevalgte nivået legges til Kristiansand.
4. Statlige arbeidsplasser som nå er lokalisert i begge fylker, flyttes til Arendal/Aust-Agder. Til sammen gir dette en overvekt av nye arbeidsplasser i Aust-Agder.

5. Dersom staten velger å organisere seg annerledes enn det som beskrives i dette dokumentet, må de planlagte arbeidsplassene i Aust-Agder kompenseres. En avklaring forventes innen 1.1.2018.
6. Regionen forplikter seg til prioriteringer som bidrar til å gjøre denne todelte modellen sterk og fremtidsrettet.
7. Det tas umiddelbart kontakt med staten for å få en nærmere avklaring med hensyn til flytting av aktuelle arbeidsplasser.
8. Det tas kontakt med staten med hensyn til utflytting og nyetablering av statlige arbeidsplasser fra Oslo der en beskriver mulighetene og behovet for nye arbeidsplasser i regionen.
9. Det legges til grunn at den nye regionen tildeles vesentlige nye oppgaver.

Et mindretall, medlemmet Tellef Inge Mørland, anbefaler følgende:

1. På bakgrunn av at det ikke har vært mulig å oppnå et forhandlingsresultat som i tilstrekkelig grad ivaretar begge dagens fylker sine interesser, etableres det ikke en ny region Agder.
2. Dersom regionreformen på nasjonalt plan viser seg å gi store regioner i resten av landet, samt at det regionale nivået blir tilført vesentlige, nye oppgaver, bør det tas initiativ til at Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark og eventuelt Vestfold setter seg sammen for å se på mulighetene for å danne en felles region.

Medlemmet Tellef Inge Mørland har også lagt frem et subsidiært forslag som fremgår av rapporten.

Et annet mindretall, medlemmet Randi Øverland, uttaler følgende:

Utvalget har ikke lyktes i å få til et samstemmig forslag som kan danne grunnlag for en liten, men sterk og samlet region.

Flertallets forslag er på flere punkter uklart og inneholder forutsetninger som dette mindretall mener ikke er akseptable. Særlig gjelder det punktene om kompensasjon og tidsperspektivet som ligger til grunn. På bakgrunn av dette mener dette mindretall resultatet vil bli en liten, svak og splittet region.

På dette grunnlag kan dette mindretall ikke støtte flertallsinnstillingen.

Utredningen «En ny region Agder?» er vedlagt saken.

3.5 Høringen

I tråd med fylkestingenes vedtak ble utredningen om en ny region Agder sendt på høring for å innhente vurderinger fra kommuner og aktuelle organisasjoner. Det ble lagt opp til en åpen høringsprosess. Utredningen ble gjort tilgjengelig på www.regionagder.no med lenker fra begge fylkeskommunenes ordinære nettsteder. Slik fikk både kommuner, organisasjoner og

enkeltpersoner tilgang til dokumentet og anledning til å uttale seg. Samtidig ble enkelte aktører – herunder kommunene, hovedsammenslutningene på arbeidstakersiden, deltagerne på rundebordskonferansen 11. august og virksomheter som ble omtalt i utredningen – særskilt invitert til å avgi uttalelse til utredningen.

Det ble mottatt 47 høringsuttalelser innen fristen 11. november. I det følgende gis en tematisk oversikt over innholdet i disse uttalelsene, som er vedlagt saken i sin helhet. Ettersendte høringsuttalelser gjøres tilgjengelige på www.regionagder.no.

En bærekraftig utvikling

Sørlandet sykehus HF viser til at arbeid for bedre levekår og styrket folkehelsearbeid er viktige premisser for førstelinjen og som en forebyggingsfaktor, og at en reell styrking av levekår og folkehelsearbeid har et potensial til på sikt å kunne redusere behovet for spesialisthelsetjenester innen psykisk helse og rus. Ungdommens fylkesutvalg i Vest-Agder er positive til mengden oppmerksomhet bærekraftig utvikling og miljø har fått i utredningen til forhandlingsutvalget.

Et fremtidsrettet tjenestetilbud i hele regionen

Bl.a. Birkenes, Bykle og Valle kommuner trekker frem hensynet til et desentralisert tjenestetilbud, gode kommunikasjoner og/eller kollektivtilbud. Setesdal Regionråd er opptatt av balansert vekst og utvikling i alle deler av Agder.

Amatørteaterrådet i Vest-Agder/Foreningen Rosegården teaterhus og Vest-Agder barne- og ungdomsråd håper at det i det videre arbeidet også vil legges vekt på frivillighetens betydning i utviklingen av en sterk region. Sistnevnte ønsker også at man ser på muligheten for et regionalt barne- og ungdomsråd.

Politisk system

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) Sør fremhever at politisk representasjon blant innvandrerbefolkningen må løftes i en ny region, mens Landbrukets Samarbeidsråd Agder ønsker at et nytt regionting får flere medlemmer enn lovens minimumsløsning for å sikre god politisk representasjon fra hele Agder.

Ansatte

Fagforbundet Aust-Agder og Landsorganisasjonen i Norge (LO) har ikke tatt stilling til spørsmålet om sammenslåing av fylkene, men uttaler seg om forhold som er viktige i sammenslåingsprosessen. Disse er bl.a. opptatte av at medlemmer og ansatte blir ivaretatt på en god måte i prosessen, at ansatte i både kommunal og statlig sektor blir hørt og ivaretatt i prosessen, og at lov- og avtaleverket blir fulgt. Også Unio, Utdanningsforbundet i Aust-Agder og Utdanningsforbundet i Vest-Agder vektlegger forhold knyttet til bl.a. arbeidstakere, medbestemmelse og demokrati. Utdanningsforbundet i Aust-Agder viser dessuten til at en frivillig sammenslåing er å foretrekke fremfor en statlig vedtatt sammenslåing.

De tillitsvalgte i Aust-Agder fylkeskommune, Fylkeshuset, Arendal omtaler særlig fordeling av arbeidsplasser ut fra den betydning disse har i et regionalt utviklingsperspektiv mv. Utvalg av tillitsvalgte (UTV) i sentraladministrasjonen i Vest-Agder fylkeskommune støtter at en ny folkevalgt region lokaliseres i Kristiansand, men frykter punkt 5 i flertallsinnstillingen kan skape usikkerhet med evt. uheldige konsekvenser for rekruttering og å beholde viktig kompetanse.

Administrative forhold

Amatørteaterrådet i Vest-Agder/Foreningen Rosegården teaterhus, Birkenes kommune, Evje og Hornnes kommune, Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, Grimstad kommune, Iveland kommune, alle de 7 kommunene i Knutepunkt Sørlandet, Søgne kommune, Sørlandet sykehus HF, Ungdommens fylkesutvalg i Vest-Agder, Universitetet i Agder, Vennesla kommune, Vest-Agder barne- og ungdomsråd og Åseral kommune stiller seg positive til en ny region Agder. Noen presiserer imidlertid enkelte forhold knyttet til fordeling av arbeidsplasser. Flere er også positive til å inkludere Rogaland og/eller Telemark.

Lindesnesrådet, Mandal kommune og Marnardal kommune er positive til regionreformen og et samlet Agder, men mener bl.a. at Kristiansand må bli lokaliseringssted for både Fylkesmannen og fylkeskommunen, og at Rogaland bør inviteres inn i en felles region.

Listerrådet, Flekkefjord, Hægebostad og Kvinesdal kommuner er positive til et samlet Agder, men mener bl.a. at Kristiansand må bli lokaliseringssted for både Fylkesmannen og fylkeskommunen. Disse høringsinstansene anbefaler at avtalen ikke vedtas.

Arendal og Froland kommuner anbefaler at forhandlingsresultatet forkastes. Arendal kommune anbefaler at forhandlingsresultatet reforhandles på bakgrunn av høringsinnspillene. Froland kommune viser til at Vest-Agder, Aust-Agder, Telemark og evt. Vestfold bør se på mulighetene for å danne en felles region dersom regionreformen gir store regioner.

Sirdal kommune støtter heller ikke den fremforhandlede avtalen.

Innspill vedr. IMDi, NAV, Statens vegvesen og UDI

IMDi mener at plassering av statlige etater bør vurderes ut fra deres ansvar, roller og oppgaver. Arbeids- og velferdsdirektoratet viser til at NAV planlegger for større endringer på kontornivå, fylkesnivå og i etaten for øvrig. På nåværende tidspunkt er det derfor for tidlig å slå fast hvor NAVs regionale oppgaver bør plasseres. Uttalelsen fra Statens vegvesen, region sør, behandler forhold særlig knyttet til sams vegadministrasjon, organisering og kompetanse. Utlendingsdirektoratet (UDI) omtaler bl.a. relasjonen mellom oppgavene til en ny region og UDI Regionkontor Sør, og viser til at det ikke er signaler i Meld. St. 22 (2015-2016) som tar til orde for at oppgaver i utlendingsforvaltningen skal inngå i ny region.

Landbruksutdanningen

Landbrukets Samarbeidsråd Agder er positive til at naturbruks-/landbruksutdanningen ved Tvedestrand og Åmli videregående skole, avd. Holt trekkes frem spesielt, og viser til at forpliktende samarbeid med Søgne kan gi et bedre og bredere totaltilbud for grønn utdanning i Agderfylkene.

Fagskolen

Entreprenørforeningen – Bygg og Anlegg (EBA) støtter en sammenslåing av fagskolene i Grimstad og Kristiansand med forutsetning av at studiesteder og studieplasser opprettholdes og utvides begge steder både i bredde og dybde. Administrasjonen og lærerne ved Fagskolen i Kristiansand ber om at det foretas en grundig utredning av eventuell sammenslåing og samlokalisering før avgjørelse tas. Studentene ved Fagskolen i Kristiansand ønsker ikke å gjennomføre samlokalisering av fagskolene i Agder i Grimstad.

3.6 Innbyggerundersøkelsen i Aust-Agder

Meningsmålingsbyrået Opinion gjennomførte en innbyggerundersøkelse blant 2 480 innbyggere i Aust-Agder. Undersøkelsen ble utført med bakgrunn i fylkestingets vedtak om at innbyggerne skal høres gjennom en representativ undersøkelse med mål om å fremskaffe informasjon om innbyggernes holdninger til en ny region. Undersøkelsen ble godkjent av en gruppe bestående av fylkesutvalgets medlemmer supplert med en representant fra hvert av partiene SV, MDG og PP.

Undersøkelsen viser at 50 % ikke ønsker at Aust-Agder og Vest-Agder skal slå seg sammen. 42 % sier ja til sammenslåing. 8 % oppgir at de ikke vet om de ønsker en sammenslåing. Når man ikke regner med «vet ikke»-andelen er det 54,5 % som ikke ønsker en sammenslåing, mens 45,5 % sier ja. Undersøkelsen viser at det er flertall for sammenslåing blant innbyggerne i kommunene i Setesdal og vest i fylket, mens det øst i fylket er flertall mot sammenslåing.

På spørsmål om hvor positiv eller negativ man totalt sett er til at Aust-Agder og Vest-Agder slår seg sammen til ett fylke, svarer respondentene slik:

Alternativ	Prosentandel
Svært negativ	25
Ganske negativ	18
Verken positiv eller negativ	18
Ganske positiv	16
Svært positiv	23

På spørsmål om hvilket fylke eller hvilke fylker man ønsker at Aust-Agder skal slå seg sammen med ved en eventuell ny region, har respondentene svart slik (mulig å svare flere fylker):

Fylke	Prosentandel
Vest-Agder	50
Telemark	36
Rogaland	5
Vestfold	3
Andre	2
Vet ikke	10
Ønsker ingen ny region/ Ingen sammenslåing	21

93 % av innbyggerne oppgir at de kjenner til at fylkeskommunene i Aust-Agder og Vest-Agder arbeider med en eventuell sammenslåing.

Mens 42 % oppgir at de i stor grad er opptatt av spørsmålet om fylkessammenslåing, er 23 % i liten grad opptatt av dette. Eldre er mer opptatt av saken enn yngre.

51 % av innbyggerne tror Agders evne til å kjempe for sine interesser blir bedre enn i dag ved en fylkessammenslåing, mens 23 % tror evnen blir dårligere. 28 % tror de fylkeskommunale tjenestene blir bedre, mens 33 % tror tjenestene blir dårligere. 12 % tror deres egen mulighet for å påvirke politiske beslutninger blir bedre, mens 57 % tror muligheten blir dårligere.

38 % tror at man som privatperson i stor grad vil bli berørt av en eventuell fylkessammenslåing, mens 31 % tror man blir berørt i liten grad. Flere kvinner enn menn tror at de blir berørt.

Opinions rapport fra undersøkelsen er vedlagt saken.

3.7 Økonomiske konsekvenser

En eventuell etablering av en ny region vil ha økonomiske konsekvenser for fylkeskommunene.

Dersom det vedtas å etablere en ny region bør fylkeskommunene samordne sine økonomiske strategier i årene frem til ikrafttredelse 1.1.2020. I henhold til inndelingsloven skal en fellesnemnd ta hånd om det forberedende arbeidet med økonomiplan og budsjett for det første driftsåret etter ikrafttredelsen av en eventuell sammenslåing. Fellesnemnda skal i sin virkeperiode avgi uttalelse til departementet om årsbudsjettene og økonomiplanen for de aktuelle fylkeskommunene. I denne perioden kan departementet føre kontroll med lovligheten av budsjettvedtakene i fylkeskommunene.

En ny region Agder bør gi administrative innsparinger som igjen gir rom til å øke ressursinnsatsen i tjenestetilbudene. Det vil imidlertid være naturlig at denne gevinsten hentes ut over noe tid. Det må også tas hensyn til transaksjonskostnader i gjennomføringen av en eventuell sammenslåingsprosess. En eventuell omstilling vil kreve vesentlig innsats i hele organisasjonen.

I statsbudsjettet for 2017 foreslår regjeringen å dekke engangskostnader ved fylkessammenslåinger med 15 mill. kroner per fylke. Det er ikke knyttet betingelser til bruken av midlene i fylkeskommunene. For øvrig har regjeringen varslet et nytt inntektssystem for fylkeskommunene fra 1.1.2020.

4. FYLKESRÅDMANNENS VURDERINGER

Kommunikasjonene i Agder bedres, pendlingen over fylkesgrensen øker og antallet institusjoner som dekker hele regionen vokser. Denne utviklingen har pågått over lengre tid og er ytterligere forsterket på 2000-tallet. Med bakgrunn i dette kan en identifisere felles regionale interesser på en rekke områder. En ny region Agder vil sammenfalle med bo- og arbeidsområdene samt kunnskapsinstitusjonenes og statlige etaters inndeling, i tråd med regjeringens og Stortingets intensjoner med regionreformen.

Med hensyn til muligheten for å etablere en større region enn Agder gav fylkestinget i sak 18/2016 mandat til videre dialog med omkringliggende fylkeskommuner. Samtidig ble det bare gitt mandat til å forhandle med Vest-Agder. Med bakgrunn i dette har man ikke utredet eller forhandlet om en større region. At det per november 2016 foreligger intensjonsavtaler både mellom Telemark og Vestfold og mellom Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland taler i seg selv for Agder som et naturlig fellesskap.

En ny region Agder vil dessuten – etter fylkesrådmannens vurdering – også svare godt på regjeringens og Stortingets intensjon om å etablere om lag ti nye regioner. For eksempel presenterer den foreløpige rapporten fra prosjektgruppen som utreder fremtidig struktur for fylkesmannen tabeller som illustrerer forhold knyttet til hver enkelt modell (5, 7, 10, 12, 14 og

16 embeter). Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder utgjør ett embete i hver av disse modellene. Etter fylkesrådmannens vurdering vil den nåværende strukturen for fylkesmannsembetene i Agder kunne stå ved lag både på kort og lang sikt.

Mer folkerike regioner enn Agder kan på noen områder ha flere muligheter, for eksempel for å øke gjennomslaget nasjonalt. Samtidig kan slike regioner oppleve konflikter knyttet til bl.a. å ha flere helseforetak, kunnskapsinstitusjoner og kommunikasjoner i regionen. Å inngå i en større region som også inkluderer de folkerike områdene i Skien/Porsgrunn, Stavanger/Sandnes og/eller bybeltet i Vestfold kan dessuten være utfordrende for dagens Aust-Agder med hensyn til å oppnå gjennomslag internt i en ny region.

De største gevinstene med en ny region vil uansett – etter fylkesrådmannens vurdering – være knyttet til å etablere en region som sammenfaller med bo- og arbeidsområdene samt kunnskapsinstitusjonenes, statlige etaters og en rekke andre virksomheters inndeling. Dette vil legge til rette for å kunne bidra til den regionale samfunnsutviklingen på en helhetlig og samordnet måte. Antallet pendlere fra Aust-Agder til Vest-Agder er om lag 13 ganger høyere enn antallet pendlere fra Aust-Agder til Telemark. Agder har felles fylkesmannsembete, universitet og helseforetak. Med bakgrunn i dette vil et folketall på om lag 300 000 innbyggere etter fylkesrådmannens vurdering være tilstrekkelig til å etablere en sterk, samlet og sammenvevet region.

Fylkesrådmannen slutter seg til forhandlingsutvalgets vurderinger med hensyn til at en ny region Agder gir mulighet til å skape noe nytt sammen. Verdien av fellesskapet kan bli større enn verdien av en sammenslåing i seg selv. Styrken med å diskutere regionens utfordringer i ett regionting vil være viktig for å kunne møte stadig mer komplekse problemstillinger.

Videre slutter fylkesrådmannen seg til forhandlingsutvalgets vurderinger med hensyn til målsettinger, formelle rammer, bærekraftig utvikling, et fremtidsrettet tjenestetilbud i hele regionen, økonomiske konsekvenser, politisk system og ansattes forhold.

Med hensyn til lokalisering av arbeidsplasser innebærer anbefalingen fra forhandlingsutvalgets flertall at Arendal etableres som hovedsete for regional stat, med så mange statlige virksomheter og tiltak som mulig i Arendal/Aust-Agder, mens det regionale folkevalgte nivået legges til Kristiansand.

I fylkestingssak 18/2016 skriver fylkesrådmannen følgende:

«I 2011 ble det gjennomført en rådgivende folkeavstemning om ett Agder, der om lag 65 prosent av velgerne stemte nei til sammenslåing med Vest-Agder. Fylkestinget valgte på bakgrunn av dette å avslutte arbeidet med sammenslåing. Med bakgrunn i dette kan det være naturlig å legge til grunn at en eventuell avtale om etablering av en ny region Agder bør være bedre for Aust-Agder enn avtalen folket stemte nei til i 2011.»

Statsråden avklarte 31. oktober at regjeringen vil lokalisere Fylkesmannen i Agder i Arendal hvis fylkeskommunene finner en løsning for frivillig sammenslåing. Med hensyn til de øvrige aktuelle virksomhetene må man imidlertid søke videre dialog med staten for å få en endelig avklaring. Man kan ikke forvente avklaring for NAVs regionale administrasjon før etter sommeren 2017, og det er uklart hva som vil skje med fylkesdelen av Statens vegvesen. Med den usikkerheten som råder rundt den løsningen forhandlingsutvalgets flertall har kommet fram til er den etter fylkesrådmannens vurdering ikke bedre enn resultatet som ble stemt ned i 2011.

Flertallet har også antydnet at den regionale delen av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Utlendingsdirektoratet (UDI) kan legges til Arendal. Disse er for vår region i dag samlet i Kristiansand og fylkesrådmannen finner det lite sannsynlig at disse vil bli flyttet til Arendal. Videre antydes flytting av Skatt sør og Bufetat til Arendal. Disse har sin virksomhet fordelt utover Agder, og en slik flytting vil representere en uhensiktsmessig sentralisering.

Den valgte løsningen representerer derfor en stor usikkerhet på det nåværende tidspunkt, og det setter store krav til at man får de avklaringer flertallet forutsetter om statlige arbeidsplasser innen 1.1.2018.

Dersom man ikke får til den forutsatte plasseringen av statlige arbeidsplasser, vil det ut fra forhandlingsresultatet medføre at man må se på nytt på plasseringen av arbeidsplassene i regionen (det folkevalgte nivået). Det vil evt. føre til at man ikke får til den ønskede samlingen av regionadministrasjonen.

Etter fylkesrådmannens syn burde man ha satset sterkere på Arendal som administrasjonsby, i en situasjon der Kristiansand har en sterkere vekstkraft og er tillagt en rekke andre regionale funksjoner. En sterkere satsing på Arendal ville hatt stor betydning for sysselsettings- og kompetansesituasjonen i østre del av Agder.

I pressemeldingen fra KMD etter møtet 31. oktober, heter det:

«Hvis det ikke fattes forpliktende vedtak i de to fylkestingene (i desember), vil fylkesmannens lokalisering vurderes og besluttes samtidig med struktur og lokalisering for de øvrige embetene i 2017.»

Dette er blitt tolket som en «trussel» om at Fylkesmannen vil bli lokalisert til Kristiansand dersom det ikke fattes et vedtak om sammenslåing i desember. Fylkesrådmannen legger imidlertid til grunn at også staten må ta regionale hensyn dersom det ikke blir en sammenslåing på frivillig basis nå.

Det er en særskilt utfordring for Aust-Agder fylkeskommune at forhandlingsutvalget har valgt å legge den regionale folkevalgte administrasjon til Kristiansand. Forhandlingsresultatet ble mottatt med skuffelse og overraskelse i sentraladministrasjonen. Bakgrunnen for det er særlig at man i forbindelse med forhandlingene både i 2004 og 2011 var enige om å legge fylkeskommunens administrasjon i Arendal. Det er i sentraladministrasjonen i fylkeskommunen bygget opp en svært kompetent organisasjon som nå går inn i en usikker periode. I tillegg til den usikkerhet som en fusjon av to organisasjoner uansett medfører, kommer det tilleggsmomentet at arbeidsplassen flyttes. Usikkerheten ville selvsagt vært tilsvarende for ansatte i Vest-Agder fylkeskommune dersom man hadde lagt administrasjonen til Arendal, men slik situasjonen nå blir er det svært viktig at det legges godt til rette for at kompetansen i Aust-Agder fylkeskommune tas vare på inn i den nye organisasjonen. Det er derfor helt sentralt at arbeidet med å skissere gode løsninger for de ansatte starter umiddelbart, slik at man reduserer usikkerheten så mye som mulig fram mot 2020.

Det framstår som urealistisk å legge opp til en større region enn Agder, ut fra de prosesser som pågår øst og vest for oss. Fylkesrådmannen har gjennom to tidligere utredninger arbeidet for ett Agder, og mener at det vil kunne bli en god enhet på et framtidig regionalt kart. De to fylkene har over tid utviklet et svært tett samarbeid, og fylkesrådmannen mener at regionen er stor nok til å markere seg nasjonalt og internasjonalt.

I en regionreform hvor antallet regioner reduseres til om lag ti vil Agder trolig – etter fylkesrådmannens vurdering – utgjøre en region også dersom beslutningen overlates til nasjonale myndigheter. Mulighetene for å oppnå en vellykket sammenslåing er bedre dersom en ny region Agder etableres som resultat av regionale politiske forhandlinger enn dersom regionen opprettes uten regional forankring. Samtidig er det i det denne innstillingen legges fram svært usikkert om det vil bli gjort forpliktende vedtak i fylkestingene i landet i desember. Dersom det foreligger få eller ingen forpliktende vedtak vil det bli krevende for Stortinget å lage et nytt regionalt kart våren 2017. Det vil igjen kunne medføre at en avgjørende mulighet for desentralisering av politisk makt går tapt.

Fylkestinget kan med utgangspunkt i ønsket om å realisere ett Agder vurdere enten å gå inn for forhandlingsresultatet slik det foreligger, eller gjøre utspill for om mulig å få et bedre resultat.

Forhandlingsresultatet burde etter fylkesrådmannens syn vært bedre. Men det er viktig nå å benytte den anledningen regionreformen gir til å realisere en nødvendig, ny organisering av det regionale folkevalgte nivå i landsdelen, og fylkesrådmannen støtter derfor etter en samlet vurdering forhandlingsutvalgets flertallsinnstilling.

5. KONKLUSJON

Etter en samlet vurdering anbefaler fylkesrådmannen at fylkestinget søker Stortinget om sammenslåing av Aust-Agder og Vest-Agder fylkeskommuner med virkning fra 1.1.2020, med bakgrunn i avtalen forhandlingsutvalgets flertall redegjør for i utredningen «En ny region Agder?». Dette forutsetter et sammenfallende vedtak i Vest-Agder fylkesting.

6. TIDLIGERE BEHANDLINGER

Saken behandles i hovedsamarbeidsutvalget 28.11.2016 med følgende innstilling:

Saken tas til etterretning.

Saken behandles i administrasjonsutvalget 29.11.2016 med følgende innstilling:

Saken tas til etterretning.

Vedlegg

En ny region Agder.pdf
Brev fra KMD vedr. regionreformen.pdf
Sanner legger Fylkesmannen i Agder til Arendal.pdf
Opinions rapport til Aust-Agder fylkeskommune vedr. innbyggerundersøkelsen.pdf
Amatørteaterrådet i Vest-Agder Foreningen Rosegården teaterhus.pdf
Arbeids- og velferdsdirektoratet.pdf
Arendal kommune.PDF
Aust-Agder utviklings- og kompetansefond.pdf
Birkenes kommune.pdf
Bykle kommune.pdf
De tillitsvalgte i Aust-Agder fylkeskommune, Fylkeshuset, Arendal.pdf
Entreprenørforeningen Bygg og Anlegg (EBA).pdf
Evje og Hornnes kommune.pdf
Fagforbundet Aust-Agder.pdf
Fagskolen i Kristiansand.pdf
Flekkefjord kommune.pdf
Froland kommune.pdf
Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder.PDF
Grimstad kommune.pdf
Hægebostad kommune.PDF
Høyre på Agder.pdf
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) Sør.pdf
Iveland Høyre.pdf
Iveland kommune.pdf
Knutepunkt Sørlandet.pdf
Kvinesdal kommune.pdf
Landbrukets Samarbeidsråd Agder.PDF
Landsorganisasjonen i Norge.pdf
Lillesand kommune.PDF
Lindesnesrådet.pdf
Listerrådet.pdf
Mandal kommune.pdf
Marnardal kommune.PDF
Setesdal regionråd.pdf
Sirdal kommune.pdf
Statens vegvesen, region sør.pdf
Studentene ved Fagskolen i Kristiansand.pdf
Søgne Arbeiderparti.PDF
Søgne kommune.PDF
Sørlandet sykehus HF.pdf
Ungdommens fylkesutvalg i Vest-Agder.PDF
Unio.pdf
Universitetet i Agder.pdf
Utdanningsforbundet Aust-Agder.PDF
Utdanningsforbundet Vest-Agder.PDF
Utlendingsdirektoratet (UDI).pdf
Utvalg av tillitsvalgte (UTV) i sentraladministrasjonen i Vest-Agder fylkeskommune.pdf
Valle kommune.pdf
Vennesla kommune.pdf
Vest-Agder barne- og ungdomsråd.PDF
Åseral kommune.pdf